

EL JOVE NARRADOR JORDI MATA ENTRA EN LA LLISTA DELS ILLUSTRES GUANYADORS DEL SANT JORDI

Una 'aventi' amb Marlene Dietrich

JOAN JOSEP ISERN

NARRATIVA

Jordi Mata. *El misteri de Berlín*. Premi Sant Jordi de novel·la 1996. COLUMNA, Barcelona, 1997

A la literatura, com a la vida, hi ha gent que fa trampes i gent que no. Hi ha novel·les més falses que l'animador d'una tómbola, i n'hi ha d'altres a les quals, en canvi, se'ls entén tot a la primera perquè són transparents com l'aigua. Les del primer grup acostumen a tenir arguments inspirats en la moda del moment —progressisme, misticisme, ecologisme, exotisme...— i, aprofitant aquesta epidermis llamant, miren de colar-nos sota mà missatges generalment reaccionaris. En les del segon grup, en canvi, les coses solen ser molt més senzilles. Habitualment l'autor només té una pretensió: fer passar una bona estona al lector, explicar-li de manera convincent (i, si pot ser, competent) una aventura, un drama o una anècdota. I tot això sense afany de transcendència, conscient que la batalla l'ha de guanyar mentre el lector està llegint el llibre. Ni abans ni després.

Complementar amb exemples aquesta teoria generaria

una llarga llista; però, per abreviar, em limitaré a un parell de novel·les pertanyents a la mateixa editorial: *Els ponts de Madison County* il·lustraria, al meu parer, el primer cas, i *El misteri de Berlín*, de Jordi Mata, encaixaria de ple en el segon.

FANTASIA I INTRICA

Amb *El misteri de Berlín* Jordi Mata no fa res més que el que ha estat fent des que, el 1990, va publicar *l'Espòs infernal*, la seva primera novel·la: confeccionar una fantasia en què un personatge anònim s'enfronta a una gran conspiració, estructurar el relat al voltant d'un fil d'intriga que sosté tot el discurs i dotar el conjunt amb una esplèndida documentació que dona colors de versemblança a l'argument. En aquesta ocasió ha optat per una història basada en el món del cinema, explicada en clau descaradament cinematogràfica i desenvolupada com el que podria ser el text base del guió d'una pel·lícula sobre la novel·la.

El misteri de Berlín ens descriu una operació ordira per Hitler el 1938, amb l'objectiu de segrestar Marlene Dietrich —exiliada a Hollywood i a punt de nacionalitzar-se nord-americana— i portar-la a Alemanya amb la intenció de convertirla, sota xantatge, en símbol propagandístic del règim nazi. Tot i el luxe

de recursos que Joseph Goebbels posarà en acció, el pla no funcionarà per culpa de la intervenció d'un personatge imprevist: Preston Sheridan, un irlandès tarambana amant de l'alcohol que treballa d'extra cinematogràfic i que té la rara virtut d'aparèixer en els moments més insospitats. Aquest representant dels vianants anònims de la història serà el gra de sorra que desmanegará l'engranatge dels nazis i que acabarà salvant la noia de la pel·lícula, és a dir, Marlene Dietrich.

L'ESTICHA DELS PERDEDORS

Com ja va fer a *El capvespre de l'heroi*, Jordi Mata utilitza el recurs d'escriure un llibre dintre d'un altre llibre ja que, de fet, la història que llegim és la transcripció del relat que, molts anys després dels esdeveniments, fa el mateix Sheridan durant una nit de whisky i disbauxa. Nascut amb l'estigma dels perdedors, l'irlandès explica la seva particular *aventi* amb Marlene Dietrich a qui el vulgui escoltar i tothom el pren per boig. El lector, però, entrarà en la història com si estigués davant de la pantalla d'un cinema de sessió continua i pel camí contemplarà des de primera fila les entretelles del Hollywood de l'època daurada, és colarà en

>>>

una recepció del president Roosevelt, sentirà els renecs de Hemingway, veurà Alfred Hitchcock a punt de salpar del port de Southampton rumb a Amèrica, entrarà al despatx de Goebbels, visitarà el refugi de muntanya de Hitler i passejarà amb l'arquitecte, Albert Speer, pels carrers de Berlín. Tot mesurat, amb els recursos justos, sense pretensió d'estil i només amb un objectiu ben evident des de la primera plana: fer passar una estona amena al lector. Si Jordi Mata se'n surt o no, ja és qüestió d'opinions. La meua, per si a algú li pot ser útil, és que sí. Que se'n surt molt bé.

NOVEL·LA AMB PREMI

Aquest comentari podria acabar perfectament aquí si no fos que *El misteri de Berlín* té una característica addicional que el singularitza: el llibre va obtenir el premi Sant Jordi. El més prestigiós —o, si més no, el de més alta dotació econòmica— de la literatura en català. Diguem-ho d'una altra manera: a parer d'un nombre majoritari dels membres del jurat —cinc opinions subjectives i, lògicament, parcials— aquesta novel·la va ser considerada la millor de les vint-i-cinc que s'hi varen presentar. Ni més

El misteri de Berlín descriu una operació de Hitler al 38 per segrestar Marlene Dietrich

ni menys.

Com passa sempre, el temps i els lectors acabaran sent els jutges definitius i no cal, per tant, que ara ens hi capfitem gaire. En tot cas fora raonable situar la discussió en el seu març adient i no magnificar les coses. En cap premi destinat a obres inèdites i on tothom és lliure de presentar-s'hi és posa en joc ni l'estat de salut de la literatura de torn, ni el prestigi de les entitats que el convoquen, ni la competència individual dels membres del jurat. Ni tan sols es pot perdre de vista la condició de joc —o de loteria, si ho preferixen— que tenen tots els premis.

Ja tenim prou experiència per saber que, molt sovint, la literatura va per una banda i l'espectacle, l'indústria i l'*star system* van per una altra. La llàstima és que, entremig, perplex i atabalat, queda el lector que s'ho mira i de vegades no ho acaba d'entendre. Llegeixin aquesta novel·la sense prejudicis, creguin-me. Passaran una bona estona.

>>>